

Pavol Dobšinský:

Prostonárodné slovenské povesti (Prvý zväzok)

Pavol Dobšinský

Myšacia bundička

Podali: Karol Hrenčík, Adolf Reuss, August Horislav Škultéty z Gemera; Andrej Klimo z Liptova; vypráva August Horislav Škultéty.

Kde bolo, tam bolo; bol jeden vysoký zámok. V tom zámku býval bohatý pán a bol, krem čel'ade, samotretí so ženou a s dcérou. Ale na neborkú ženu zrazu dač prišlo; ochorela na smrť. Keď videla, že z toho viacej nevstane, preriekla k svojmu mužovi:

„Hľadže, ak sa ešte ženit' budeš, taže si len takú ber, ako som ja bola, — ani krajšiu ani špatnejšiu,“ — a ledvaže to dopovedala, bolo po nej.

Dobre; ostal on vdovcom a to trvalo do roka. Po roku mu prišla vôľa poznovu sa oženit'. Tu hneď vypravil na všetky strany poslov, aby mu vyľadali takú osobu, ako jeho nebohá žena bola. Poslovia chodili dlho, ale takú osobu nikde nemohli nájsť. Pán bol veľmi smutný a nič ho nechcelo tešiť. Len ti mu raz bolo pozrieť na svoju dcéru a tu sa mu všetko tak zazdalo, že si nebohú ženu vidí. Hneď si vzal do hlavy, že ona musí jeho ženou byť.

Raz popoludní prišiel do jej izby, sadol si na stolec a začal s ňou žartovať. Videl sa byť veľmi veselý. Dcéra sa z toho radovala, lebo ho už dávno nevidela takého. Nebožiatko, nevedela, čo on za figle v hlave má. Medzi druhou rečou, — on vám to vedel tak pekne k tomu prísť, — povedal jej, že čo chce. Ako to dcéra počula, veľmi sa zahanbila aj preľakla.

„Ach,“ povedá, „otec môj drahý, čože vy myslíte, že by ja za vás mala ísť? Dcéra za otca? Ved' by to bol veľký hriech!“ a pritom pustila sa do plaču.

On sa ale zo svojho vyvrátiť nedal, a že hocčo bude robiť, — ona musí byť jeho ženou.

„No keď musím, tak musím,“ preriekla napokon dcéra, „ale ja za vás skorej nepôjdem, iba ak mi dáte spraviť hviezdičkové šaty, čo sa do vajcovej škrupiny skryjú.“

Kde ich vzal, tam ich vzal, — otec vystanovil hviezdičkové šaty. Boli pekné, aj dievčaťu sa páčili.

„No, dievka moja, zajtra pôjdeme na sobáš,“ povedal jej otec.

„Ej, ešte nie, otec, iba keď mi dáte spraviť mesiačkové šaty,“ a s tým ho nechala osamote.

Otca to mrzelo. „Kdeže ja zas také šaty vezmem?“ myslí si. Ale navel'a, navel'a aj tie mesiačkové šaty vystanovil a sám ich dcére svojej doniesol.

„No, dievka moja, už máš, čo si žiadala, zajtra pôjdeme na sobáš.“

„Ej, ešte nie, otec, iba keď mi dáte spraviť slniečkové šaty.“

Obstarať jej i tie šaty.

„A teraz už pod',“ povedá, „ideme na sobáš!“

„Ešte nemôžem ísť,“ odmáhala dievča, „iba keď mi dáte ušiť myšaciu bundičku, čo mi len oči budú von z nej; a potom mi vykunštujete hmlu, ktorej keď zavolám: „Pred mnou vidno, za

mnou tma, aby ma nikto nevidel. Lebo nechcem, aby sa na mňa ľudia dívali, že si s otcom na sobáš idem, a ja by som sa musela hanbiť.“

Trebárs ako horko-t'ažko, otec jej i to vystanovil.

„No,“ povedá, „dievka moja, už máš všetko, čo si len žiadala, zajtra musíš ísť na sobáš.“

Dievča nič nepovedalo, len pokývalo hlavou, akoby mu dosviedčalo.

Pán naradovaný, že sa mu už skoro vyplní vôľa, odišiel spať; ale dievča nezadžmúriilo oči. Ako po polnoci kohút prvý raz zaspieval, vstala hore, — myšaciu bundičku zavrhlala na seba, trojaké šaty vo vajcových škrupinách vzala sebou a — „pred mnou vidno, za mnou tma“ — pustila sa do šíreho sveta.

Išla ona, išla a mnoho ľudí stretávala, ale ju nikto nepoznal, až prišla do jednej veľkej hory, a to bolo už v noci. Čo tu robiť? Bála sa od divých zverov, aby ju cez noc nezožrali, vydriapala sa teda na jeden vysoký strom a tam čakala zorničku.

Práve v tej hore bol mladý kráľ na poľovačke. Odsvorkal psov a tí sa rozbehli po hore, ale zadlho nič nemohli vyňuchať. Až raz začnú z celého hrdla štekať. Kráľ jastril bystrým okom, z ktorej strany zver vyskočí; ale tá veru nechcela vyskočiť. Keď tak za chvíľu darmo čakal, pomyslel si: „Tajdem ja bližšie k tým psom,“ — lebo sa mu zdalo, že vždy len na jednom mieste štekajú. Prišiel k nim, a tu vidí, ako okolo jedného stromu obskakujú a jednostajne dohora štekajú. Kráľ sa obzerá, kde by čo mohlo byť, a tu zazrie na strome divnú potvoru. Natiahol kušu, namieril a vtom počuje volať:

„Nestrieľaj, nestrieľaj, veď som ja nie zlô, ale dobrô.“

Kráľ sa zarazil a odpovedal:

„No, keď si dobrô, zidi dolu!“

Ona zišla dolu, padla pred ním na kolená a prosila ho, aby jej len nič neurobil, ale aby ju vzal do svojho dvora, že mu bude aspoň drevo nosiť a pece kúriť. Kráľ na to privolil a zaviedol ju so sebou. Tu každý, kto ju len videl, díval sa a smial na tej divnej stvore.

*

Naše dievča v myšacej bundičke konalo svoje povinnosti okolo kuchyne, a že sa vedelo hodne obracať, kuchárovi sa páčilo. To tak trvalo za daktorý čas.

Raz sa strojili byť v tom istom meste za jedno druhým tri tance. Aj mladý kráľ sa chystal na tanec a zavolať, aby mu doniesli vyčistené čižmy. Myšacia bundička mu ich doniesla. Ale ako ju kráľ zazrel, namrzal sa veľmi:

„Či mi už,“ povedá, „nemá kto inší poslúžiť?“ — a zahodil tie čižmy za ňou. Museli mu druhý pár doniesť, a tak sa vybral na tanec.

Naše dievča sa pýtalo od kuchára, že by sa rada čo len kľúčovou dierkou podívala, ako tam budú tancovať.

„Ej, ty škrata, čo by si ty tam ešte zavadzala,“ zahriakol ju kuchár, „sed' tu v tvojom kúte!“

Naveľa ju ale predsa len pustil.

Ona chytrá, zhodila bundičku, obliekla hviezdíčkové šaty a „pred mnou vidno, za mnou tma“ nezbadal ju žiaden duch, len keď sa ukázala tam, kde tanec stál. Sotvaže dnu vkročila, tu hneď všetci na ňu obrátili oči a mladý kráľ neobzrel sa na ostatné paničky, len sa okolo nej mal, s ňou sa zhováral a tancoval. Tu jej zašeptal do ucha, aby mu povedala, kto je a skadiaľ je ona? Dievča sa usmialo a povedalo:

„Ja som z Čižmicebice zámku,“ a po chvíli ako prišlo, tak odišlo a „pred mnou vidno, za mnou tma“, — nebolo ho vidno, iba keď sa doma stavilo.

Tu hviezdíčkové šaty skrylo a zase si prevesilo bundičku. Čo mu všakové sladké veci nadávali, tým sa zavďačilo kuchárovi.

Mladý kráľ sa vrátil domov nebárs veselý; voľač mu vrčalo v hlave. Hneď na druhý deň zvolal svojich radcov, aby sa dozvedel o Čižmicebice zámku, ale tí mu nič nevedeli povedať. Ostalo všetko tak.

Zase mal byť tanec a aj kráľ sa chystal naň. Zavolať, aby mu na umývanie doniesli vody. Bundička mu jej doniesla na veľkej mise; ale namrzený kráľ uchytil misu, otrepal jej ju do chrbta, že či by sa on s takou vodou umýval, čo mu popelvár donesie? A museli mu doniesť druhú.

Keď sa kráľ pristrojil a odišiel, naše dievča zase sa pýtalo od kuchára, čo len kľúčovou dierkou pokuknúť na ten tanec. Keď sa jej to dovolilo, obliekla si mesiačkové šaty a „pred mnou vidno, za mnou tma“ prišla zas pekne krásne tam, kde tancovali. Ako ju mladý kráľ zazrel, od radosti dobre z kože nevyskočil. Tak sa mu to dievča v mesiačkových šatách zapáčilo.

Tu sa jej zase spytuje, kto je a skadiaľ je ona; ale žart na stranu, aby povedala pravdu. Dievča sa pekne usmialo a povedalo:

„Ja som z Misicebice zámku.“

„A či je to tvoja sestra, či kamarátka, čo nedávno bola na tanci vo hviezdíčkových šatách?“

„Hej,“ povedá, „to je moja najlepšia kamarátka; tá pochodí z Čižmicebice zámku.“

Potom sa ešte za chvíľu zabávala; zrazu ale ako prišla, tak odišla, a „pred mnou vidno, za mnou tma“, pobrala sa domov, mesiačkové šaty skryla a bundičku prevesila na seba. Čo jej nadávali sladké veci, darovala kuchárovi.

Mladému kráľovi nebolo do smiechu. Dal zavolať svojich radcov, ale tí o Misicebice zámku toľko vedeli ako on sám. Ostalo všetko tak a kráľ ťažko čakal tretí tanec: či to krásne dievča bude môcť zas vidieť?

Ako sa na ten tretí tanec strojil, zavolať, aby mu doniesli hrebeň začesať vlasy. Chytrá bundička doniesla hrebeň, ale kráľ sa nahneval a zalúčil jej ho do hlavy. Museli mu doniesť druhú.

Kráľ odišiel a kuchár dovolil dievčaťu poďívať sa kľúčovou dierkou na tanec. Pristrojila sa do slniečkových šiat, a „pred mnou vidno, za mnou tma“, nezazrel ju nikto, len keď sa medzi tanečnicami zajasala. Mladý kráľ až tak rástol od potechy a ani na krok neodišiel od jej boku. Zase sa ju len spytuje, aby mu povedala, kto je a skadiaľ je ona? A aby mu uverila, že ju rád má,

daroval jej zlatý prsteň. Dievča sa naňho usmialo:

„Ja som,“ povedá, „z Hrebenicebice zámku.“

„A či tie poznáš, čo boli na predošlých tancoch, jedna vo hviezdíčkových, druhá v mesiačkových šatách?“

„Akože by som ich nepoznala,“ povie dievča, „ved' sú to mojej najlepšie kamarátky, jedna z Čižmicebice a druhá z Misicebice zámku,“ — a s tým sa zberala domov. Kráľ ju mal ísť odprevadiť, ale ona to nechcela. Ako vyšla, tu kráľ zápät' za ňou, že ju musí dostriehnuť, kde pôjde. Ale ona si pomyslela: „Pred mnou vidno, za mnou tma,“ — a naraz mu zmizla z očí. Prišla domov, slniečkové šaty bundičkou zakryla, a čo jej nadávali sladké veci, to ta dala kuchárovi.

*

Kráľ bol celý zbaláchaný. Ani jesť, ani piť sa mu nechcelo. Len skedy-neskedy rozkázal, aby mu uvarili demikát. Kuchár varil demikát, bundička sa okolo neho obšmietala. Ako chleba nakrájal, bryndze namelil, posolil a horúcou vodou polial, tu ho voľač odvolali preč. Bundička chytrá schytila misku, pustila do nej darovaný prsteň a zanesla kráľovi. Kráľ stál v obloku, nevidel, kto demikát nesie. Ako ku stolu sadol a na tanier bral, len mu dač zaštrngne v mise, on pozerá, a tu nájde svoj vlastný prsteň. Pospolu zavolať na kuchára.

„Kto to varil?“ spýta sa.

„Ja,“ odpovedal kuchár.

„Tak si ty aj prsteň pustil dnu?“

„Ja som nepustil,“ vyhovárať sa kuchár.

„A ktože?“ strmo naňho kráľ.

„Ja neviem,“ zajakal sa neborák od strachu, „iba ak tá potvora, lebo sa musím priznať, ona ten demikát doniesla na stôl.“

Kráľ sa rozhneval, že mu od takej potvory posielajú jesť:

„Privlečte ju,“ povedá, „sem.“

Dievča smelo prišlo a kráľ nahnevaný schytí ju za bundičku: od hlavy do päty jej ju rozdrapil. Tu ho zarazil blysk od slniečkových šiat, — poznal ju naraz a prosil, aby mu odpustila, a ona mu dávno už bola v srdci odpustila.

Nato dosť skoro bola svadba a tanec nad všetky tance!

Po svadbe sa vybrala svojho otca navštíviť, ktorý žiaľom umorený, že si sám dievku odpravil, ani ju len nepoznal. Ona sa mu dala do známosti a: „Toto je,“ povedá, „môj muž.“ — Vyrozprávala svoje biedy i radosti. A tak sa tešili spolu všetci a tešia sa dosiaľ, ak nepomreli.